

Motion till riksdagen 2011/12:C233

av **Barbro Westerholm (FP)**

Mor- och farföräldrars umgängesrätt med barnbarn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av utfallet av 2006 års lagändring i föräldrabalken om mor- och farföräldrars umgängesrätt med sina barnbarn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att ge mor- och farföräldrar rätt att föra talan om umgänge med barnbarn.

Motivering

Föräldrabalken (FB SFS 1949:381) 6 kap. 2 § anger att det är barnets bästa som ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Barnets egen vilja ska också beaktas med hänsyn till barnets ålder och mognad. Ett barns behov av umgänge tillgodoses inte bara av föräldrarna utan även av andra personer som står dem nära. I den kretsen ingår mor- och farföräldrar. Tyvärr finns det barn som hindras från denna kontakt. Det kan bero på att föräldrarna separerat eller olika typer av generationskonflikter.

Rätten för barn att ha kontakt med mor- och farföräldrar är aktuell i många länder. I USA har mor- och farföräldrar laglig rätt att träffa sina barnbarn, så kallad visitation rights. I Sverige finns inte denna rättighet, vilket leder till tragedier inte bara för barnen utan även för deras mor- och farföräldrar. Det är i och för sig vårdnadshavarens skyldighet att se till att barnets behov i detta avseende tillgodoses. I den mån vårdnadshavaren inte gör det är det socialnämndens ansvar att försöka få vårdnadshavaren att se till barnets behov. I de fall socialnämnden inte tar sitt ansvar eller inte lyckas, måste det ändå finnas rätt för nära anhöriga, som mor- och farföräldrar, att hos tingsrätten föra talan om umgänge. Idag är det endast föräldrar och socialnämnd som har talerätt.

Fel! Okänt namn på

År 2006 förändrades föräldrabalken så att socialnämnden kan föra talan om umgängesrätt även för andra än föräldrar och där särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina mor- och farföräldrar. Trots denna lagändring finns det barn som inte får rätt till detta umgänge.

Enligt min mening bör talerätten utvidgas till att också omfatta närmaste släktingar. Förebild för en sådan talerätt finns att hämta i föräldrabalken som avser den taleberättigade kretsen vad gäller god man och förvaltare. Samtidigt är det angeläget att inte mor- och farföräldrars umgängesrätt missbrukas av en förälder som inte har vårdnads- och umgängesrätt med barnet. Jag utgår från att dessa aspekter noggrant beaktas av domstolarna. Utgångspunkten måste vara barnets bästa.

Nuvarande lagstiftning nedvärderar mor- och farföräldrars betydelse för barnen. Jag tror inte att mor- och farföräldrar ofta skulle bidra till att dra i gång onödiga processer. De flesta äldre anhöriga är helt förmögna att respektera principen om barnets bästa. Jag tycker att konstgjord segregation mellan generationer inte bör uppstå och att anhöriga i alla åldrar bör ha möjlighet till många kontakter och stort utbyte av erfarenheter. Jag vill också understryka betydelsen av ett rikt vardagsliv för både barn och gamla. Isolering inom enbart den egna ålderskretsen är svår att acceptera. Ingenting garanterar att socialtjänsten bättre än barnens nära anhöriga tar ansvar för ett fungerande umgänge mellan generationerna.

Enligt riksdagens utredningstjänst har socialnämnderna runt om i landet varit restriktiva med att föra talan om umgänge med mor- och farföräldrar och det saknas prejudicerande domar. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av utfallet av 2006 års lagändring samt till en utredning om möjligheten att ge rätt för mor- och farföräldrar att föra talan om umgänge med barnbarn. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2011

Barbro Westerholm (FP)